

ĐÀO TẠO NGUỒN NHÂN LỰC KHÍ TƯỢNG THỦY VĂN TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC TÀI NGUYÊN VÀ MÔI TRƯỜNG HÀ NỘI

Trần Duy Kiều

Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường (TN&MT) Hà Nội có truyền thống đào tạo nguồn nhân lực TN&MT hàng chục năm, trong đó đào tạo nhân lực về lĩnh vực khí tượng thủy văn (KTTV) xấp xỉ 70 năm. Đào tạo nhân lực KTTV được bắt đầu từ năm 1955 và liên tục cho đến nay. Quá trình đã qua có thể được chia thành các thời kỳ phát triển:

1. Thời kỳ 1955 - 2001, đào tạo nhân lực KTTV tại Trường Cán bộ KTTV Hà Nội

Thời kỳ này, đào tạo nhân lực KTTV với trình độ như sau:

- Đào tạo trình độ sơ cấp và trung cấp tại Trường Sơ học Khí tượng (1955 - 1960)
- Đào tạo trình độ trung cấp và sơ cấp tại Trường Trung cấp Khí tượng (1961 - 1966)
- Đào tạo trình độ đại học (chuyên tu) KTTV, trung cấp, sơ cấp (1967 - 2001) lần lượt tại Trường Cán bộ Khí tượng (1967 - 1976); Trường Cán bộ Khí tượng Thủy văn (1976 - 1994) và Trường Cán bộ Khí tượng Thủy văn Hà Nội (1994 - 2001).

Nguồn nhân lực về KTTV được đào tạo tại Trường có trình độ chuyên tu đại học với 24 khóa tốt nghiệp; hơn 40 khóa trung cấp, sơ cấp KTTV liên tục được tốt nghiệp ra trường.

Cùng với việc đào tạo nguồn nhân lực có trình độ đại học, trung cấp và sơ cấp KTTV, thời kỳ này, Nhà trường được Tổng cục KTTV giao chủ trì và phối hợp với các đơn vị trong và ngoài Tổng cục tuyển sinh và đào tạo, bồi dưỡng, cập nhật về kiến thức, các quy định chuyên ngành lĩnh vực KTTV và KTTV biển cho cán bộ, viên chức trong cả nước. Có thể kể đến như: Đào tạo lớp thủy văn đảo nhỏ (năm 1997) do chuyên gia Úc giảng dạy; các lớp về KTTV biển do chuyên gia Trung Quốc giảng dạy; phối hợp với các đơn vị thuộc Tổng cục tổ chức các lớp chuyên đề về KTTV.

Thời kỳ này, nhiều cán bộ KTTV của nước bạn Lào và Campuchia đã được đào tạo và tốt nghiệp tại Trường. Những cán bộ này đã góp phần vào vun đắp, xây dựng tình đoàn kết, hữu nghị giữa Ngành KTTV Việt Nam với Ngành KTTV của Lào và Campuchia nói riêng và góp phần bồi đắp tình đoàn kết gắn bó của ba nước Việt Nam - Lào - Campuchia nói chung.

2. Thời kỳ 2001 - 2010, đào tạo nhân lực KTTV trình độ cao đẳng tại Trường Cao đẳng TNMT Hà Nội

+ *Trường Cao đẳng KTTV Hà Nội (2001 - 2005)*: Trường được thành lập theo quyết định số 721/2001/QĐ-BGD&ĐT ngày 19 tháng 02 năm 2001 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo với tiền thân là Trường Cán bộ KTTV Hà Nội.

Giai đoạn này, khoa Khí tượng và khoa Thủy văn được thành lập, việc đào tạo nhân lực về KTTV được đặt trong hai khoa với nhiệm vụ tuyển sinh đào tạo trình độ từ cao đẳng KTTV trở xuống, với các chuyên ngành sâu như về Khí tượng bờ biển, Khí tượng biển, Thủy văn, Quản lý nguồn nước.

Bên cạnh ngành đào tạo truyền thống về KTTV, một số ngành đào tạo mới mở ra được tuyển sinh và đào tạo như Kỹ thuật môi trường, Công nghệ thông tin, Trắc địa bản đồ, Địa chính.

+ *Trường Cao đẳng Tài nguyên và Môi trường Hà Nội (2005 - 2010)*: Quyết định số 2978/QĐ-BGD&ĐT-TCCB ngày 01 tháng 6 năm 2005 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo về việc thành lập Trường Cao đẳng TN&MT Hà Nội trên cơ sở hợp nhất Trường Cao đẳng KTTV Hà Nội và Trường Trung học Địa chính Trung ương I;

Với nhiệm vụ đào tạo mới, hai khoa Khí tượng và Thủy văn được hợp nhất thành khoa Khí tượng, Thủy văn và Tài nguyên nước có nhiệm vụ đào tạo trình độ cao đẳng về KTTV trở xuống.

Cùng với sự phát triển của Nhà trường nhằm đáp ứng yêu cầu mới về cung cấp nhân lực tài nguyên môi trường cho Bộ Tài nguyên và Môi trường và xã hội, một số ngành đào tạo mới về TN&MT và liên quan được tuyển sinh đào tạo như: Quản lý đất đai, quản lý nhà đất, quản lý bất động sản; khối ngành kinh tế, kế toán, quản trị kinh doanh, kinh doanh bất động sản...

Đây là thời kỳ mà một số ngành gần với lĩnh vực KTTV được Nhà trường giao cho khoa KTTV xây dựng chương trình đào tạo, mở rộng và phát triển để tuyển sinh và đào tạo như ngành quản lý tài nguyên nước, dự báo khí tượng phục vụ cho quốc phòng,... Ngoài tuyển sinh đào tạo trình độ chính quy tập trung, thì nhiều khóa huấn luyện, bồi dưỡng chuyên môn nghiệp vụ cho kỹ thuật viên ngành KTTV trong cả nước cũng đã được thực hiện.

Ở thời kỳ này, cùng với các lĩnh vực đào tạo khác của Trường, ngoài nhiệm vụ đào tạo, nghiên cứu khoa học, cán bộ giảng viên Khoa KTTV và Tài nguyên nước tập trung xây dựng, chuẩn bị các điều kiện cần thiết để tiến tới thành lập Trường Đại học TN&MT Hà Nội như về giảng viên, chương trình đào tạo, điều kiện về đào tạo thực hành, thực tập cho sinh viên,...

3. Thời kỳ 2010 - nay, đào tạo nhân lực KTTV có trình độ đại học và sau đại học

Ngay sau khi được nâng cấp lên đào tạo trình độ đại học, khoa Khí tượng, Thủy văn và Tài nguyên nước tập trung vào việc tuyển sinh đào tạo Ngành khí tượng và Ngành thủy văn hệ chính quy tập trung từ năm 2011; triển khai xây dựng các chương trình đào tạo và tuyển sinh đào tạo liên thông từ trình độ trung cấp KTTV lên trình độ cao đẳng KTTV và từ trình độ cao đẳng KTTV lên trình độ đại học KTTV. Đồng thời chuẩn bị các điều kiện về giảng viên, chương trình đào tạo và các điều kiện cần thiết khác tiến hành đào tạo theo tín chỉ từ khóa tuyển sinh năm 2013 và tuyển sinh

đào tạo trình độ thạc sĩ thủy văn học từ năm 2015, thạc sĩ khí tượng khí hậu học từ năm 2016.

Do yêu cầu đáp ứng nguồn nhân lực một số lĩnh vực mới của Bộ Tài nguyên và Môi trường, Khoa KTTV và Tài nguyên nước có nhiệm vụ chi viện, giúp đỡ về lực lượng giảng viên và các điều kiện cần thiết khác để tháng 02/2013 Nhà trường đã thành lập bộ môn Biển đồi khí hậu và Phát triển bền vững trực thuộc Trường; tháng 6/2013 khoa Khoa học Biển và Hải đảo được thành lập; tháng 10/2013 khoa Tài nguyên nước được thành lập trên cơ sở tách bộ môn Tài nguyên nước từ khoa KTTV và Tài nguyên nước.

Hiện nay đội ngũ giảng viên trực tiếp giảng dạy của khoa KTTV có 18 người, trong đó có 2 PGS.TS; 4 tiến sĩ; 4 NCS trong và ngoài nước; 8 thạc sĩ.

Chỉ tính riêng trong 5 năm gần đây (2016 - 2021) cho thấy: Có hơn 20 giáo trình được biên soạn, tái bản phục vụ đào tạo ngành KTTV; số lượng đề tài nghiên cứu khoa học công nghệ hơn 30 đề tài cấp Bộ, cấp Cơ sở và của sinh viên; số lượng sinh viên tốt nghiệp hàng năm có việc làm dao động từ 70 - 90 %.

Tháng 3 năm 2022, chương trình đào tạo thủy văn học trình độ đại học được cơ quan có thẩm quyền cấp Giấy chứng nhận Kiểm định chất lượng chương trình đào tạo - Chứng nhận đạt Tiêu chuẩn chất lượng giáo dục do Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành với tỉ lệ các tiêu chí đạt yêu cầu 88 %. Theo dữ liệu cập nhật đến hết tháng 02/2022 từ Bộ Giáo dục và Đào tạo, trong số những chương trình đào tạo tại các cơ sở giáo dục đại học trên cả nước đã được kiểm định theo tiêu chuẩn của Bộ Giáo dục và Đào tạo thì số các chương trình đào tạo đạt từ 88 % trở lên chỉ chiếm 58 %.

Ảnh: Một góc Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Tuyển sinh và đào tạo trình độ thạc sĩ tại khoa KTTV được triển khai rất sớm so với các ngành đào tạo khác của Trường; Ngành thủy văn học bắt đầu tuyển sinh và đào tạo từ năm 2015, Ngành khí tượng và khí hậu học từ năm 2016. Tính đến nay, số lượng thạc sĩ tốt nghiệp từ khoa KTTV đã lên đến hàng trăm người.

Như vậy có thể thấy, từ năm 1955 đến nay, đào tạo nguồn nhân lực KTTV liên tục được duy trì, phát triển; trình độ đào tạo dần được nâng cao hơn; từ chỗ đào tạo trình độ sơ cấp, trung cấp là chính phát triển lên đào tạo trình độ cao đẳng và đến hiện nay tập trung đào tạo đại học chính quy và sau đại học.

Sau gần 70 năm xây dựng và phát triển, Nhà trường đã đào tạo được hàng nghìn thạc sĩ, kỹ sư, cử nhân, cao đẳng, trung cấp và quan trắc viên cho Ngành Khí tượng thủy văn. Nguồn nhân lực này ngoài phục vụ và công tác tại Bộ Tài nguyên và Môi trường còn phục vụ tại Hàng không dân dụng Việt Nam, Quân chủng Phòng không Không quân, Quân chủng Hải quân, Lâm nghiệp, Giao thông, Thủy lợi, Nông nghiệp, Xây dựng thủy điện,...

4. Một vài ý kiến bàn luận về đào tạo nhân lực khí tượng thủy văn thời gian tới

Ban Bí thư đã ban hành Chỉ thị số 10-CT/TW, ngày 25 tháng 9 năm 2021 về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác khí tượng thủy văn đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Ở đó, Đảng ta tiếp tục khẳng định công tác KTTV là nhiệm vụ quan trọng, cấp thiết, thường xuyên, liên tục và phải có sự quan tâm của cả hệ thống chính trị và toàn xã hội.

Theo đó, đồng thời phát huy những kết quả đạt được trong gần 70 năm qua hướng đào tạo nhân lực KTTV tại Trường Đại học TN&MT Hà Nội cần chú trọng và bám sát những vấn đề chính như sau:

Đào tạo nguồn nhân lực hướng đến đáp ứng mục tiêu Chiến lược phát triển ngành KTTV đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.

Mỗi kỹ sư KTTV là một cán bộ kỹ thuật có kiến thức cơ bản về khoa học liên ngành, đồng thời chuyên sâu về khí tượng, khí hậu và thủy văn.

Đào tạo nguồn nhân lực KTTV theo hướng chuyển đổi số một cách mạnh mẽ và toàn diện: đó là đào tạo theo hướng công tác quan trắc, thông tin, dữ liệu, truyền tin gắn với chuyển đổi số KTTV. Như chúng ta biết, công tác KTTV là nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên, có tính đặc thù, liên vùng, liên ngành, xuyên biên giới; thông tin, dữ liệu KTTV là đầu vào quan trọng của các ngành, lĩnh vực kinh tế - xã hội, Ngành thuộc nhóm điều tra khảo sát.

Đào tạo nguồn nhân lực KTTV tập trung theo hướng phát triển công nghệ dự báo, cảnh báo KTTV, giám sát biến đổi khí hậu, phòng chống thiên tai; kiến tạo cho người học hình thành và phát huy năng lực tổng hợp, đánh giá và phân tích diễn biến các hiện tượng KTTV nguy hiểm có thể xảy ra.

Đào tạo nguồn nhân lực KTTV hướng đến xây dựng, tham gia vào quá trình khởi tạo thị trường dịch vụ và công nghệ KTTV

Đào tạo nguồn nhân lực KTTV theo hướng mỗi cán bộ KTTV tại cơ sở phải là một cộng tác viên, một tuyên truyền viên đắc lực trong quá trình tham gia cung cấp những hiểu biết cơ bản về thông tin liên quan dự báo, cảnh báo KTTV; đến biến đổi khí hậu; đến nguy cơ và hậu quả xảy ra thiên tai chính quyền cơ sở, hộ gia đình và người dân một cách thiết thực.